

Tijd

Wat duurt het lang!

Eindterm

Dagelijkse tijd

5.1	De leerlingen kunnen de tijd die ze nodig hebben voor een voor hen bekende bezigheid realistisch schatten.

Onderwijslijn

1 ^{ste} leerjaar	- Van twee activiteiten inschatten welke het langst zal duren
2 ^{de} leerjaar	- Inschatten hoelang een taak of opdracht zal duren
3 ^{de} leerjaar	- Toestellen om de tijd af te lezen of de tijdsduur te meten (uurwerken, wekkers, zandloper, zakhorloge, chronometer, digitale klokken op oven,...) - Tijdsduur inschatten van korte activiteiten
4 ^{de} leerjaar	- De tijdsduur van een activiteit inschatten en vergelijken met de werkelijke duur
5 ^{de} leerjaar	/
6 ^{de} leerjaar	/

Doel

- Uit een reeks activiteiten voorspellen welke activiteit het langst zal duren

Materiaal

Klassikaal

- materiaal voor het opdrachtenparcours: twee muziekstukjes (lang en kort), blokfluit, papier, potlood, 30 gelijke blokken

Individueel

- leerwerkboek p. 36 en 37
- kleurpotloden
- correctiesleutel

Werkwijze

1. Tijd ervaren: duurt het lang of kort?

Opdrachtenparcours

Klassikaal

- Opdracht 1: muziek beluisteren

Tijd

Ik film mijn dag

Eindterm

Dagelijkse tijd

5.2

De leerlingen kunnen een kalender gebruiken om speciale gebeurtenissen uit hun eigen leven in de tijd te plaatsen en om de tijd tussen deze gebeurtenissen correct te bepalen.

Onderwijslijn

1ste leerjaar	- De dagkalender met dagverloop in lineaire en cyclische vorm: ochtend, voormiddag, middag, namiddag, avond, nacht
2de leerjaar	- De dagen van de week en de weekkalender in lineaire en cyclische vorm - Begrippen: eergisteren, gisteren, vandaag, morgen, overmorgen
3de leerjaar	- De maanden van het jaar en de vier seizoenen - Datum noteren (maandag 21 juli 2008) - Een jaarfries gebruiken
4de leerjaar	- Gebruik van een maandkalender en de kalender van het burgerlijke jaar - Tijdsperiode tussen twee gebeurtenissen bepalen in aantal dagen
5de leerjaar	- Een studeerschema opstellen: lessen, taken en opdrachten plannen en organiseren - Planning per dag, per week (schoolagenda, weekrooster)
6de leerjaar	- Systematisch een maandkalender aanvullen met data van proeven, uitstappen, feesten, schoolactiviteiten, gebeurtenissen...

Doelen

- De dagkalender met dagverloop in lineaire en cyclische vorm lezen en de begrippen ochtend, voormiddag, middag, namiddag, avond en nacht correct benoemen en passend gebruiken.
- Activiteiten associëren met momenten van de dag.

Materiaal

Klassikaal

- woordkaarten met de begrippen van de dagindeling (ochtend, voormiddag, middag, namiddag, avond en nacht)
- afbeeldingen met activiteiten die bij de verschillende momenten van een dag passen, bijv. tanden poetsen, slapen, naar school gaan
- dagklok in cyclische vorm met een verplaatsbare pijl

Individueel

- leerwerkboek p. 38 en 39
- correctiesleutel

Tijd

Joepie, ik mag naar een verjaardagsfeest!

Eindterm

Dagelijkse tijd

5.4

De leerlingen kunnen tijdsaanduidingen op uitnodigingen, en openings- en sluitingstijden correct interpreteren.

Onderwijslijn

1 ^{ste} leerjaar	- Tijdsaanduidingen (dag en uur) op uitnodigingen voor verjaardagsfeestje aflezen en interpreteren
2 ^{de} leerjaar	- Tijdsaanduidingen (dag en uur) op diverse uitnodigingen aflezen en interpreteren
3 ^{de} leerjaar	- Openings- en sluitingstijden aflezen en interpreteren - Bij planning van activiteit op maandkalender rekening houden met andere indicatoren
4 ^{de} leerjaar	- Openings- en sluitingstijden aflezen op affiche, blokjesdiagram, tabel,...
5 ^{de} leerjaar	- Openings- en sluitingstijden, voorgesteld op diverse manieren, lezen en interpreteren - Rekening houden met aangegeven uitzonderingen via pictogrammen, legende, opmerkingen, ...
6 ^{de} leerjaar	- Uitnodigingen, openings- en sluitingstijden in alle omstandigheden correct interpreteren

Doel

- Op uitnodigingen voor verjaardagsfeestjes de dag en het uur aflezen en interpreteren.

Materiaal

Individueel

- leerwerkboek p. 42 en 43
- correctiesleutel

Werkwijze

1. Waarnemen van een uitnodiging (leerwerkboek p. 42, oefening 1)

Per twee bespreken de leerlingen de uitnodiging op het werkblad. Ze vullen individueel het werkblad in.

Bespreek klassikaal de antwoorden.

De leerlingen besluiten dat op de uitnodiging voor een verjaardagsfeest altijd de dag van het feest, het begin- en het einduur staan.

Tijd

Mijn levensboekje

Eindterm

Historische tijd

5.5	De leerlingen kunnen belangrijke gebeurtenissen of ervaringen uit eigen leven chronologisch ordenen en indelen in periodes. Ze kunnen daarvoor eigen indelingscriteria vinden.

Onderwijslijn

1 ^{ste} leerjaar	- Een eigen levensboekje samenstellen (geboorte, eerste verjaardag, kleuterschool, eerste leerjaar)
2 ^{de} leerjaar	- Uitbreiding van levensboekje (groeikalender) - Levenslijn maken: baby, peuter, kleuter en lagere schoolkind
3 ^{de} leerjaar	- Belangrijke gebeurtenissen en ervaringen uit eigen leven chronologisch ordenen op een levenslijn en vergelijken met anderen, ook niet-leeftijdsgenoten zoals leerkracht, ouders, grootouders, ... - Jaarfries met belangrijke gebeurtenissen
4 ^{de} leerjaar	- Belangrijke gebeurtenissen of ervaringen uit eigen leven chronologisch ordenen op een tijdlijn en eigen indelingscriteria vinden
5 ^{de} leerjaar	- Belangrijke gebeurtenissen of ervaringen uit eigen leven chronologisch ordenen op een tijdlijn en eigen indelingscriteria vinden - Historische gebeurtenissen (20e eeuw) op een tijdlijn situeren
6 ^{de} leerjaar	- Belangrijke gebeurtenissen of ervaringen uit eigen leven chronologisch ordenen op een tijdlijn en eigen indelingscriteria vinden - Evolutie merken in eigen interesses en keuzes - Historische gebeurtenissen (20e eeuw) op een tijdlijn situeren

Deze eindterm loopt parallel met eindterm 1.7 (Toen ik baby was).

Eindterm 5.8 is geïntegreerd in deze eindterm.

Doel

- Met eigen materiaal (foto's, tekeningen, drukwerk, ...) een levensboekje maken.

Materiaal

Individueel

- kopieerblad K 8 en K9 (levensboekje)
- materiaal dat de leerlingen verzamelden bijv. foto's, drukwerk...

Tijd

Ik speur in mijn schoolagenda

Eindterm

Dagelijkse tijd

5.3

De leerlingen kunnen in een kleine groep voor een welomschreven opdracht een taakverdeling en planning in de tijd opmaken.

Onderwijslijn

1 ^{ste} leerjaar	- De opbouw van eigen schoolagenda kennen
2 ^{de} leerjaar	- Taken plannen en organiseren met behulp van een persoonlijk schema
3 ^{de} leerjaar	- Agenda en kalender functioneel gebruiken om taken te plannen
4 ^{de} leerjaar	/
5 ^{de} leerjaar	/
6 ^{de} leerjaar	/

Doel

- De structuur van eigen schoolagenda kennen.

Materiaal

Individueel

- leerwerkboek p. 40 en 41
- schoolagenda

Werkwijze

1. Waarnemen van de schoolagenda (leerwerkboek p. 40, oefening 1)

Per twee bespreken de leerlingen de opdrachten van oefening 1.

Ze kijken daarvoor in hun eigen schoolagenda.

Om het eventuele leesprobleem op te vangen, kun je zelf de opdrachten lezen.

Als de pagina's in de schoolagenda genummerd zijn, noteren de leerlingen telkens de gevraagde pagina op het werkblad.

Zo niet, dan bespreek je de opdrachten enkel mondeling.

Tijd

Gebeurtenissen in het verleden situeren op een tijdband

Eindterm

Historische tijd

5.7 De leerlingen kennen de grote periodes uit de geschiedenis en ze kunnen duidelijke historische elementen in hun omgeving en belangrijke historische figuren en gebeurtenissen waarmee ze kennis maken, situeren in de juiste tijdsperiode aan de hand van een tijdband.

Onderwijslijn

1ste leerjaar	/
2de leerjaar	/
3de leerjaar	- Chronologisch ordenen van voorwerpen, feiten, historische elementen op een periodentijdslijn en de situering van de levenslijn van zichzelf en leerkracht daarin
4de leerjaar	- Eeuwenband - De jaartelling begint bij het jaar 1 - De levenslijn van ouders en grootouders op de eeuwenband
5de leerjaar	- De grote periodes uit de geschiedenis in chronologische volgorde - Situering van grote uitvindingen in de juiste tijd
6de leerjaar	- De grote periodes uit de geschiedenis in chronologische volgorde - Historische gebeurtenissen en figuren in de juiste tijdsperiode op de tijdband situeren (de Guldensporenslag, Eerste en Tweede Wereldoorlog, de onafhankelijkheid van België, Napoleon, Hitler, ...)

Voor eindterm 5.7 zijn geen leerinhouden voorzien voor het eerste en het tweede leerjaar. Bijgevolg zijn er voor deze eindterm geen syntheses voorzien in het leerwerkboek.

Tijd

Ik en mijn gezin

Eindterm

Historische tijd

5.6

De leerlingen kunnen hun afstamming aangeven tot twee generaties terug.

Onderwijslijn

1 ^{ste} leerjaar	- Eigen gezinssamenstelling (papa, mama, broer, zus)
2 ^{de} leerjaar	- Grootouders zijn de ouders van eigen ouders
3 ^{de} leerjaar	- Eigen afkomst kennen tot twee generaties ver - Betekenis van eigen familienaam
4 ^{de} leerjaar	- Een stamboom opstellen van eigen familie tot twee generaties ver - De levenslijn van zichzelf, ouders en grootouders weergeven op eeuwenband
5 ^{de} leerjaar	/
6 ^{de} leerjaar	/

Doelen

- Vertellen over eigen gezinssamenstelling.
- Begrippen 'papa', 'mama', 'broer', 'zus' correct gebruiken

Materiaal

Individueel

- leerwerkboek p. 44
- fotolijst of -kader

Werkwijze

1. Ik stel mij voor ...

Houd een fotolijst voor je gezicht. Stel jezelf voor door een of meerdere vragen te beantwoorden.

Geef de fotolijst daarna door aan een leerling die zich ook voorstelt.

Herhaal deze werkwijze tot alle leerlingen aan bod zijn gekomen.

Tijd

Evolutie in de tijd

Eindterm

Historische tijd

5.8

De leerlingen kunnen aan de hand van een voorbeeld illustreren dat een actuele toestand, die voor kinderen herkenbaar is, en die door de geschiedenis beïnvloed werd, vroeger anders was en in de loop der tijden evolueert.

Onderwijslijn

1 ^{ste} leerjaar	/
2 ^{de} leerjaar	- Voorbeelden van de ontwikkeling van dieren en planten: - van bloesem tot appel- van ei tot kip- van kale boom tot boom met bladeren- van kikkerdril tot kikker
3 ^{de} leerjaar	- De evolutie in de tijd van dagelijkse gebruiksvoorwerpen, kleding, gebouwen
4 ^{de} leerjaar	- Mensen hebben nu andere gewoonten en gebruiken dan vroeger- Nieuwe producten
5 ^{de} leerjaar	- Voorbeelden van producten en gewoontes van vroeger en nu- De invloed van de technologie op de levenswijze van mensen- Gelijkenissen en verschillen in levenswijze tussen kinderen van nu en uit vroegere periodes
6 ^{de} leerjaar	- Met voorbeelden illustreren dat veel dingen van nu wel of niet hetzelfde zijn als vroeger- Verklaren waarom dingen evolueren- Een aanvaardbare verklaring geven voor vastgestelde evoluties (bijv. de stad tijdens de opkomst van de industrie, de watervoorziening, de elektriciteitsvoorziening, ...)

Voor eindterm 5.8 zijn geen leerinhouden voorzien voor het eerste leerjaar, dit is verwerkt in eindterm 5.5.

Tijd

Gisteren of morgen?

Eindterm

Historische tijd

5.9*

De leerlingen tonen belangstelling voor het verleden, heden en de toekomst, hier en elders.

Onderwijslijn

1ste leerjaar	- Met voorbeelden concretiseren dat 'vandaag' nu is, 'gisteren' voorbij is en 'morgen' nog moet komen
2de leerjaar	- Met voorbeelden uit eigen leven en uit dat van eigen familie concretiseren wat verleden, heden en toekomst is
3de leerjaar	- Historische littekens in de schoolomgeving
4de leerjaar	- Historische littekens in de schoolomgeving, dorp of stad (kasteel, hoeve, burcht, abdij, kathedraal, stadhuis, belfort)
5de leerjaar	- Aandacht voor dingen die wijzen op het verleden - Vragen stellen bij overblijfselen van vroeger - De invloed van allerlei factoren bij de overgang van de ene historische periode naar de andere
6de leerjaar	- Actief op zoek gaan naar de voorgeschiedenis van hedendaagse fenomenen als ontspanning en vrije tijd, arbeid, speelgoed, communicatie, samenlevingsvormen, feesten, woningbouw,... - Fantaseren over de toekomst, huis van de toekomst, ...

Een eindterm met een asterisk (*)

Een eindterm met een asterisk (*) wijst op een attitude. Bij deze doelen is geen resultaatsverbintenis mogelijk. De eindtermen wijzen op een houding en verdienen voortdurende aandacht in het schoolse leven. Attitudes kunnen meestal niet gesynthetiseerd worden, zoals andere doelen. Daarom kiest *De Basis voor Wereldoriëntatie* ervoor om die attitude-eindtermen alleen in de handleiding op te nemen, met aandachtspunten en suggesties voor de klaspraktijk.

Doel

- Weten dat 'gisteren' voorbij is en 'morgen' nog moet komen.

Aandachtspunten

- ▶ Het is belangrijk dat de leerlingen de begrippen 'gisteren', 'vandaag' en 'morgen' kennen en die correct in allerlei situaties gebruiken.
- ▶ Denk eraan dat de doelstellingen van eender welke les verwijzen naar wat ze 'gisteren' leerden en wat ze 'vandaag' leren. En eventueel wat ze dan 'morgen' leren.
- ▶ Hanteer bij het invullen van de agenda ook duidelijk die begrippen.

Tijd

Onderscheid tussen mening over een historisch feit en feit zelf

Eindterm

Algemene vaardigheden tijd

5.10*	De leerlingen beseffen dat er een onderscheid is tussen een mening over een historisch feit en het feit zelf.

Onderwijslijn

1 ^{ste} leerjaar	/
2 ^{de} leerjaar	/
3 ^{de} leerjaar	/
4 ^{de} leerjaar	/
5 ^{de} leerjaar	- Verschillende interpretaties van historische gebeurtenissen naargelang de bronnen
6 ^{de} leerjaar	- Inzien dat er een verschil is tussen een mening over een historisch feit en het feit zelf

Voor eindterm 5.10 zijn geen leerinhouden voorzien voor het eerste, tweede, derde en vierde leerjaar. Bijgevolg zijn er voor deze eindterm geen syntheses voorzien in het leerwerkboek.